

КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

УДК 343.985:371.134:351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-2-14-15>

Карпенко Олександр Миколайович,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету № 2
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3550-856X>

Корольов Андрій Валентинович,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету № 2
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5595-8944>

Чернолуцький Дмитро Володимирович,

викладач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-4486-6948>

ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПІДРУЧНИХ ЗАСОБІВ

У статті проаналізовано правові та практичні аспекти підготовки поліцейських до застосування підручних засобів у складних ситуаціях. Обґрунтовано необхідність удосконалення тактико-спеціальної підготовки в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, з урахуванням психологічної стійкості, моделювання екстремальних умов та інноваційних методів навчання. Наголошено на важливості комплексного підходу до формування професійної готовності поліцейських, що забезпечує ефективність дій у кризових умовах.

Ключові слова: Національна поліція України, засоби примусу, підручні засоби, тактика, тактико-спеціальна підготовка, психологічна підготовка, моделювання ситуацій.

Постановка проблеми. Потреба підвищення рівня тактичної підготовки особового складу Національної поліції України, залученого до виконання службових

завдань, ніколи не втрачає актуальності. Адже низький рівень тактичної обізнаності може призводити до неефективного виконання поліцейських обов'яз-

ків і створювати загрозу для безпеки як громадян, так і поліцейських. Одним із важливих аспектів підвищення тактичної грамотності є освоєння тактики використання підручних засобів. У ситуаціях, коли стандартні засоби можуть бути недоступними або неефективними, підручні засоби стають ключовим інструментом для поліцейського. Їх правильне та своєчасне застосування не тільки підвищує ефективність дій, але й мінімізує ризики для життя і здоров'я. Тому важливо не лише оцінювати загальний рівень тактичної підготовки, але й включати в навчальний процес спеціальні курси, що сприяють освоєнню і вдосконаленню навичок використання підручних засобів серед працівників поліції.

Метою статті є проведення аналізу правового регулювання та методів підвищення ефективності підготовки поліцейських до дій у складних оперативних ситуаціях, обґрунтування важливості та необхідності навчання поліцейських тактико-спеціальних прийомів із використанням підручних засобів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тактико-спеціальна підготовка поліцейських була предметом дослідження таких учених: І. В. Власенка, Є. С. Гіденка, М. Д. Курляка, О. В. Смірнова.

Однак питання навчання поліцейських використанням підручних засобів залишається поза увагою науковців. Незважаючи на внесення змін до законодавства України щодо застосування поліцейськими підручних засобів, питання практичної реалізації цього аспекту підготовки залишається не досить опрацьованим і потребує додаткових досліджень, що є вкрай важливим в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Тактико-спеціальні навчання є одним із найефективніших методів підготовки здобувачів вищої освіти в системі Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України). Вони моделюють реальні ситуації, що дозволяє формувати навички, необхідні для ефективного виконання службових обов'язків і запобігання кримінальним правопорушенням.

Професійна компетентність поліцейських визначається їхньою здатністю діяти в надзвичайних умовах, гарантувати особисту безпеку та безпеку громадян. Успішність виконання завдань залежить від рівня професійно-прикладної та фізичної підготовки. «Для працівників Національної поліції вміння раціонально використовувати свої знання, уміння та навички є ключем до успішного виконання завдань у різних ситуаціях своєї діяльності. Інакше кажучи, кожному працівнику поліції потрібно розвивати і вдосконалювати тактичну грамотність» [1, с. 474].

Тактична грамотність є ключовим компонентом професійної компетентності поліцейських в Україні. «Тактика – це сукупність методів і прийомів, застосовуваних для досягнення наміченої мети. Тактична підготовка працівників поліції являє собою безперервний процес навчання, спрямований на підвищення професійних знань, формування вмінь і навичок, необхідних для визначення лінії поведінки та методів дій у складних ситуаціях службової діяльності. Дана підготовка є найважливішим компонентом професійної майстерності працівників поліції і набуває особливого значення в разі екстремальних ситуацій у повсякденній діяльності» [2, с. 147].

Заклади освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, відіграють ключову роль у її розвитку, забезпечують навчання з так-

тико-спеціальної, вогневої та фізичної підготовки, під час яких у здобувачів вищої освіти формуються необхідні професійні знання, уміння та навички, які дають змогу якісно та відповідно до закону виконувати службові обов'язки. Одним із важливих аспектів такої підготовки є навчання поліцейських алгоритмів дій у ситуаціях, коли під час виконання службових обов'язків постає необхідність застосувати заходи примусу, зокрема використати підручні засоби.

15 березня 2022 р. Верховною Радою України з метою оптимізації діяльності поліції під час воєнного стану було внесено зміни до ч. 5 ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон № 580-VIII). Відтепер «під час дії воєнного стану, у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському, поліцейський має право використати підручні засоби» [3; 4]. «До найпоширеніших предметів, які можна використовувати як підручні засоби, можна зарахувати: стільці, табурети, книжки, папки, ручки, олівці, ремені, мотузки, посуд, зв'язки ключів тощо. За допомогою цих і подібних предметів можна здійснювати ударний, больовий і задушливий вплив на правопорушника. Тактично грамотне їх використання дає можливість співробітнику поліції перемогти у протиборстві зі злочинцем. Володіння стійкою навичкою використання підручних засобів у складній оперативній обстановці сприяє збереженню життя і здоров'я співробітника, а також інших громадян» [5, с. 97]. Це підкреслює важливість і актуальність систематичного відпрацювання поліцейськими тактико-спеціальних дій з метою відточення навичок застосування фізичного впливу з використанням підручних засобів.

Однак нами було підмічено, що в силабусах і робочих навчальних програмах закладів вищої освіти системи МВС після внесення відповідних змін до ст. 42 Закону № 580-VIII відсутні навіть згадки про навчання використанням підручних засобів [6–8], про відпрацювання тактики їх використання і поготів. Це викликає занепокоєння, оскільки знання щодо використання підручних засобів мають велику значимість. О. В. Смірнов пише: «Якщо проявляти уважність і кмітливість, то можна навколо себе завжди знайти предмети, які можна використати як зброю або імпровізовані еквіваленти спеціальних засобів. Саме тому курсантам, слухачам і співробітникам поліції треба відточувати на практичних заняттях знання з використанням підручних засобів. Відповідні навички та готовність особового складу поліції до тактико-спеціальних дій з підручними засобами формуються на заняттях з основ особистої безпеки, фізичної та тактико-спеціальної підготовки. Техніка згаданих дій передбачає проведення як захисту від нападу, так і атаки, включно із задушливими, сковувальними та больовими прийомами». «Недостатнє залучення поліцейських до практичних тренувань і вправ може бути ще однією причиною низького рівня тактичної грамотності серед особового складу Національної поліції України. Поліцейські, які не отримують достатньої кількості можливостей для практичного тренування, можуть мати обмежену можливість розвивати свої тактичні навички та реагувати на різні ситуації» [9, с. 34–38].

Тактична підготовка має бути багатогранною, оскільки перелік підручних засобів не є вичерпним. Її вдосконалюють на практичних заняттях за допомогою комплексного підходу та багаторазових повторень рухів для

досягнення позитивного результату. Дії, що стосуються використання бойових прийомів боротьби, здебільшого відпрацьовуються у взаємодії з партнерами. Тому під час навчання особливо важливо чітко регламентувати дії кожного партнера на кожен етап виконання та виключати будь-які неузгоджені або спонтанні рухи [10, с. 23]. З метою запобігання травматизму ця робота виконується в захисному екіпіруванні та не в повну силу.

Тактика застосування працівниками поліції підручних засобів проти правопорушників передбачає врахування різних обставин. У процесі вдосконалення тактики дій з використанням підручних засобів варто враховувати різні індивідуальні особливості правопорушників і обставини, які можуть ускладнити затримання (кількість осіб; наявність у них зброї або інших небезпечних предметів, які можуть бути використані як зброя; особливості місця затримання; час і можливість прибуття на допомогу інших нарядів поліції тощо). Урахування цих обставин для ухвалення об'єктивного рішення не завжди можна провести шляхом послідовного ретельного аналізу. Здебільшого реакція поліцейського повинна бути швидкою і рішучою, зумовленою радше стійко сформованими навичками, ніж аналітичними роздумами. З огляду на ці вимоги до тактики дій поліцейського, під час його навчання необхідно приділяти увагу практичному відпрацюванню таких реакцій за допомогою методів квест-ситуацій і ситуативних завдань [11, с. 56]. Є. С. Гіденко слушно зазначає, що правильне тактичне мислення починається з оцінювання потенційних загроз. Водночас необхідно розуміти, що, незважаючи на розмаїття можливих варіантів загроз, ситуації ризику мають деякі універсальні характеристики. Люди й обстановка можуть представляти тільки визначене коло загроз [1, с. 476]. Саме тому у спеціалізованій літературі наголошується на тому, що потрібно також оцінювати можливі ризики для цивільних осіб або колег і визначати, чи є доцільним використання підручних засобів у конкретних обставинах. Якщо склалася ситуація з високим ризиком і небезпекою, поліцейські можуть викликати підкріплення або відкласти затримання, доки не отримають додаткові ресурси [12, с. 74].

Моделювання ситуацій оперативно-службової діяльності дозволяє ефективно напрацьовувати тактичні дії. «Спираючись на досвід підготовки працівників поліції до активних дій у складних умовах, необхідно відзначити важливість моделювання ситуацій службової діяльності. Працюючи у складній обстановці, працівник поліції повинен використовувати звичний для нього алгоритм дій. Ці навички напрацьовуються за допомогою систематичного вдосконалення тактичних дій і стійкого оперативного мислення в рамках моделювання ситуацій. У процесі підготовки працівники повинні набути навичок тактичних дій, характерних для тієї чи іншої екстремальної ситуації» [13, с. 475].

Такий підхід сприяє формуванню стійких навичок тактичних прийомів і збільшує результативність підготовки. Варто відзначити, що також можна залучати до тренувань досвідчених інструкторів, які мають досвід роботи із працівниками поліції та можуть передати їм свої знання та практичні навички [14, с. 415]. Усе це підвищує ефективність дій поліцейських у конфліктних ситуаціях, сприяє забезпеченню переваги в умовах протидії протиправній поведінці.

Поліцейський повинен бути готовим до застосування підручних засобів не лише з тактичного, а й із психологічного погляду, оскільки його професійна діяльність

часто передбачає оперативне ухвалення нестандартних рішень. Виконання службових завдань зазвичай супроводжується високим рівнем емоційного та психологічного напруження, тому тактико-спеціальна підготовка має поєднуватися із психологічним тренуванням. Це забезпечує здатність ефективно долати внутрішні бар'єри та діяти впевнено в екстремальних умовах. Комплексний підхід до навчання, зокрема із застосуванням моделювання ситуацій, сприяє досягненню позитивних результатів під час реального виконання завдань [1, с. 475].

Психологічна підготовка є невід'ємним складником тактико-спеціальної підготовки. Її вдосконалення має бути постійним і комплексним, оскільки ефективне застосування підручних засобів потребує не лише фізичних, а й морально-вольових якостей. Недостатня психологічна стійкість може призвести до поразки навіть добре підготовленого співробітника. Практичні заняття повинні включати елементи стресового моделювання: раптовий фізичний вплив, координаційне стомлення, світлошумові перешкоди та зміну обстановки. Це сприяє розвитку швидкої реакції та стійкості в екстремальних умовах. Окрім цього, застосування підручних засобів може мати сильний психологічний вплив на правопорушника. Наприклад, гучні звуки чи тимчасове засліплення можуть деморалізувати нападника і зменшити його агресію.

Отже, систематичне відпрацювання тактико-спеціальних дій із використанням підручних засобів є ключовим елементом підготовки поліцейських до роботи у складних умовах. Основну увагу варто приділяти вдосконаленню тактико-спеціальної підготовки в поєднанні з розвитком морально-вольових якостей і психологічної стійкості. Ефективне відпрацювання можливе через моделювання екстремальних ситуацій на практичних заняттях. Ми пропонуємо власне бачення тактики застосування співробітниками поліції підручних засобів.

Крок 1. Оцінювання ситуації та оточення. Перше, що повинен зробити поліцейський, – швидко оцінити загрозу й оточення. Важливо з'ясувати, із чим або ким він має справу: чи є нападник озброєним, скільки є можливих загроз, а також які предмети є навколо, що можуть бути використані для захисту або нейтралізації загрози.

Крок 2. Вибір підручних засобів. Після оцінювання ситуації поліцейський має визначити, які предмети з оточення можуть бути використані. Це можуть бути стільці, парасолька, вогнегасники або інші доступні об'єкти. Важливо, щоб предмет відповідав потребам конкретної ситуації: для захисту, атаки чи відволікання уваги правопорушника. Також потрібно врахувати можливі uszkodження, яких ці предмети можуть завдати як правопорушнику, так і оточенню. Якщо правопорушник намагається атакувати, поліцейський може використати підручні засоби для захисту. Наприклад, стільці чи столи можуть бути використані як щити для блокування ударів. Стіл або інші об'єкти можна використати як тимчасову барикаду між собою і нападником, щоб уникнути фізичного контакту. Використання таких предметів дозволяє створити дистанцію та мінімізувати ризик для життя і здоров'я.

Крок 3. Нейтралізація правопорушника. Після убезпечення себе поліцейський може перейти до активних дій для нейтралізації правопорушника. Якщо в його розпорядженні є твердий предмет подовженої форми (наприклад, швабра), її можна використовувати для завдання ударів із безпечної відстані, щоб зупинити нападника. Окрім того, важкі предмети (наприклад, вогнегасники) можуть бути використані для дезорієнтації

або знерухомлення правопорушника. Якщо правопорушник має зброю, важливо забезпечити максимальну дистанцію між собою та ним, поки не вдасться його нейтралізувати.

Крок 4. Фіксація правопорушника. Після успішної нейтралізації правопорушника важливо забезпечити контроль над його рухами. Якщо стандартні спецзасоби для затримання (наприклад, кайданки) недоступні, поліцейський може використовувати імпровізовані засоби – мотузки, реміні, одяг або занавіски для тимчасової фіксації рук і ніг правопорушника. Це допоможе знерухомити його до прибуття підкріплення або застосування стандартних засобів.

Крок 6. Психологічний вплив. У деяких ситуаціях використання підручних засобів може мати сильний психологічний ефект на правопорушника. Гучний шум від ударів по металевих предметах або створення оптичного впливу (наприклад, застосування ліхтаря для тимчасового засліплення) можуть деморалізувати нападника, знизити його агресивність і сприяти швидшому припиненню конфлікту. Навіть демонстрація готовності використати підручний засіб може змусити правопорушника відступити.

Крок 7. Взаємодія з іншими поліцейськими або цивільними. Якщо в інциденті беруть участь кілька поліцейських, важливо координувати їхні дії. Один може виконувати захисні дії, тоді як інший здійснюватиме нейтралізацію правопорушника. Поліцейські також можуть залучати цивільних для допомоги у створенні барикад або передачі доступних предметів. Однак варто пам'ятати про безпеку цивільних осіб і їхню мінімальну участь у небезпечних ситуаціях.

Крок 8. Дотримання етичних і правових норм. Під час використання підручних засобів важливо дотримуватися принципів пропорційності та необхідності застосування сили. Поліцейські повинні діяти в межах закону, уникати надмірної жорстокості або невинуватих дій. Кожна ситуація потребує ретельного оцінювання, щоб уникнути травмивних наслідків для правопорушника або оточення. Залежно від розвитку подій поліцейський може:

- поєднати застосування фізичної сили та використання підручних засобів для захисту або нейтралізації загрози;
- припинити застосування фізичної сили та перейти до активного використання підручних засобів, якщо ситуація потребує швидкого реагування;
- припинити використання підручних засобів і перейти до застосування фізичної сили, якщо підручні засоби виявилися не досить ефективними;

– після використання підручних засобів повернутися до застосування фізичної сили, якщо загроза не була нейтралізована;

– після використання підручних засобів перейти до активного застосування інших засобів для мінімізації загрози;

– залежно від ескалації конфлікту, припинити застосування підручних засобів і здійснити перехід до більш інтенсивних заходів, як-от спеціальні засоби чи зброя, коли це виправдано обставинами.

Крок 9. Аналіз дій після завершення інциденту. Після затримання правопорушника важливо провести аналіз дій. Поліцейські повинні оцінити ефективність використання підручних засобів і з'ясувати, чи вдалося мінімізувати ризики для себе й оточення. Цей аналіз допоможе краще підготуватися до подібних ситуацій у майбутньому та вдосконалити тактичні навички.

Вищенаведена послідовність кроків має допомогти поліцейським діяти оперативніше й ефективно в екстремальних умовах за допомогою підручних засобів для гарантування безпеки та підтримання порядку.

Не можна не погодитися з Є. С. Гіденко, що «для підвищення рівня тактичної грамотності необхідно забезпечити якісну підготовку та перепідготовку особового складу, включаючи практичну підготовку на спеціальних тренувальних майданчиках та застосування інноваційних технологій. Також важливо забезпечити необхідне фінансування для здійснення цих заходів» [14, с. 415].

Висновки. Підбиваючи підсумок, можна відзначити таке. Закладам вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, необхідно підвищувати ефективність тактичної підготовки майбутніх працівників поліції у сфері використання підручних засобів. Цього можна досягти впровадженням систематичного моделювання екстремальних ситуацій на практичних заняттях, що поєднує розвиток тактико-спеціальних навичок із морально-психологічною підготовкою. Такий підхід не тільки дозволить поліцейським опанувати ефективні методи дій у нестандартних умовах, але й підвищить їхню готовність до оперативного реагування у складних обставинах. Результати цієї діяльності позитивно вплинуть на рівень професійної підготовленості працівників поліції, убезпечать як поліцейських, так і громадян під час виконання службових завдань, а також сприятимуть кращому вирішенню оперативних завдань у складних і небезпечних умовах, особливо під час воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Гіденко Є. С. Підготовка працівників поліції в тактично-складовій діяльності при екстремальних ситуаціях. *Юридичний науковий електронний журнал* : електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету. 2022. С. 474–477.
2. Булачек В. Р. Особиста безпека працівника ОВС України : навчальний посібник / В. Р. Булачек та ін. 2 вид., зі змін. і доп. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 264 с.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
4. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2123–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#n221> (дата звернення: 03.05.2025).
5. Коломосьць О. Д., Головкин О. М., Олексієнко С. В. Особливості реалізації повноважень національної поліції України в умовах нових правил використання безпілотних повітряних суден. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2025. № 1. С. 94–99. <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-1-13-16>.
6. Тактико-спеціальна підготовка: силабус навчальної дисципліни освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Київ : НАВУ, 2022. URL: https://okop.navs.edu.ua/assets/files/akr_bak_pravo/2022/vk05_1_2022_syl.pdf (дата звернення: 03.05.2025).

7. Тактико-спеціальна підготовка : робоча програма навчальної дисципліни освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 081 Право. Дніпро : ДДУВС, 2024. URL: <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/zyod/nmm-p-b-081/b/4.pdf> (дата звернення: 03.05.2025).
8. Тактико-спеціальна підготовка : робоча програма навчальної дисципліни освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 081 Право. Вінниця : ХНУВС, 2024. URL: <https://nm2.univd.edu.ua/discipline/80132> (дата звернення: 03.05.2025).
9. Смірнов О. В. Організаційно-педагогічні основи тактичної підготовки поліцейських. *Правова доктрина*. 2018. № 4. С. 98–104.
10. Захист від нападу та силове затримання правопорушника, озброєного холодною зброєю (ножем) : методичні рекомендації / Н. Ю. Худякова та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 58 с.
11. Алгоритм дій поліцейських патрульної поліції під час забезпечення публічної безпеки і порядку : збірник ситуативних завдань / Ю. Р. Йосипів та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 68 с.
12. Курляк М. Д. Особливості тактики дій працівників Національної поліції України при затриманні особи, яку застали під час учинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагалася втекти. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 72–78. <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-2-10>
13. Гіденко Є. С. Загальна характеристика та рівні тактичної грамотності особового складу підрозділів національної поліції України, що долучається до виконання службових завдань. *Юридичний науковий електронний журнал* : електронне наукове факхове видання. 2023. № 7. С. 414–416.

References

14. Hidenko, Ye. S. (2022). Pidhotovka pratsivnykiv politsii v taktychno-skladovii diialnosti pry ekstremalnykh sytuatsiakh [Training of police officers in tactical-component activities in extreme situations]. *Iurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. Elektronne naukove fakhove vydannia yurydychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu "Helvetyka"*. S. 474–477 [in Ukrainian].
15. Bulachek, V. R., Banakh, S. M., Tyorlo, O. I., & Zemlianskyi, I. Yu., et al. (2016). *Osobysta bezpeka pratsivnyka OVS Ukrainy: navch. posibnyk [Personal safety of an internal affairs officer of Ukraine: study guide]* (2nd ed., rev. and enl.). Lviv: Lviv State University of Internal Affairs [in Ukrainian].
16. Pro Natsionalnu Politsiiu [On National Police]: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 580-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 40–41, St. 379 [in Ukrainian].
17. Pro vnesennia zmin do zakoniv Ukrainy "Pro Natsionalnu politsiiu" ta "Pro Dystsyplinarnyi statut Natsionalnoi politsii Ukrainy" z metoiu optymizatsii diialnosti politsii, u tomu chisli, pid chas dii voiennoho stanu [On amendments to the Laws of Ukraine "On the National Police" and "On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine" to optimize police activities, including during martial law]: Zakon Ukrainy vid 15.03.2022 r. № 2123–IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#n221> (data zvernennia: 03.05.2025) [in Ukrainian].
18. Kolomoiets, O. D., Holovkov, O. M., & Oleksienko, S. V. (2025). Osoblyvosti realizatsii povnovazhen natsionalnoi politsii Ukrainy v umovakh novykh pravyl vykorystannia bezpilotnykh povitrianykh suden [Features of the exercise of powers of the National Police of Ukraine under the new rules for the use of unmanned aerial vehicles]. *Ukrainska politseistyka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka*. № 1. S. 94–99. <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-1-13-16> [in Ukrainian].
19. Taktyko-spetsialna pidhotovka: sylabus navchalnoi dystsypliny osvitoi prohramy pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity [Tactical and Special Training: Syllabus of the academic discipline of the first (bachelor's) level of higher education] (2022). Kyiv: NAVS. Retrieved from: https://okop.navs.edu.ua/assets/files/akr_bak_pravo/2022/vk05_1_2022_syl.pdf (data zvernennia: 03.05.2025) [in Ukrainian].
20. Taktyko-spetsialna pidhotovka: robocha prohrama navchalnoi dystsypliny osvitoi prohramy pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity 081 Pravo [Tactical and Special Training: Working program of the academic discipline of the first (bachelor's) level of higher education 081 Law] (2024). Dnipro: DDUVS. Retrieved from: <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/zyod/nmm-p-b-081/b/4.pdf> (data zvernennia: 03.05.2025) [in Ukrainian].
21. Taktyko-spetsialna pidhotovka: robocha prohrama navchalnoi dystsypliny osvitoi prohramy pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity 081 Pravo [Tactical and Special Training: Working program of the academic discipline of the first (bachelor's) level of higher education 081 Law] (2024). Vinnytsia: KhNUVS. Retrieved from: <https://nm2.univd.edu.ua/discipline/80132> (data zvernennia: 03.05.2025) [in Ukrainian].
22. Smirnov, O. V. (2018). Orhanizatsiino-pedahohichni osnovy taktychnoi pidhotovky politseiskyykh [Organizational and pedagogical foundations of tactical training of police officers]. *Pravova doktryna*. № 4. S. 98–104 [in Ukrainian].
23. Zakhyst vid napadu ta sylove zatrymattia pravoporushnyka, ozbroienoho kholodnoiu zbroieiu (nozhem): metod. rek. (2021). [Protection against attack and forceful detention of an offender armed with cold weapons (knife): methodological recommendations] / N. Iu. Khudiakova, V. V. Bondarenko, O. A. Arsenenko ta in. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
24. Alhorytm dii politseiskyykh patrolnoi politsii pid chas zabezpechennia publichnoi bezpeky i poriadku: zbirnyk sytuatyvnykh zavdan [Algorithm of actions of patrol police officers during ensuring public safety and order: collection of situational tasks] / Yu. R. Yosypiv, N. D. Tuz ta in. Lviv: LvDUVS [in Ukrainian].
25. Kurliak, M. D. (2023). Osoblyvosti taktyky dii pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy pry zatrymanni osoby, yaku zastaly pid chas uchynennia tiazhkoho abo osoblyvo tiazhkoho zlochyynu i yaka namahalasia vtekty [Features of the tactics of actions of employees of the National Police of Ukraine when detaining a person caught committing a serious or especially serious crime and who tried to escape]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 2. S. 72–78. <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-2-10> [in Ukrainian].
26. Hidenko, Ye. S. (2023). Zahalna kharakterystyka ta rivni taktychnoi hramotnosti osobovoho skladu pidrozdiliv natsionalnoi politsii Ukrainy, shcho doluchaetsia do vykonannia sluzhbovykh zavdan [General characteristics and levels of tactical literacy of personnel of the National Police of Ukraine units involved in performing official tasks]. *Iurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal: elektronne naukove fakhove vydannia*, № 7, S. 414–416 [in Ukrainian].

Karpenko Oleksandr,

Senior Lecturer at the Department of Tactical and Special Training, Faculty № 2
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3550-856X>

Korolev Andriy,

Senior Lecturer at the Department of Tactical and Special Training, Faculty № 2
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5595-8944>

Chernolutskyi Dmytro,

Lecturer at the Department of Administrative and Legal Disciplines, Faculty № 2
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-4486-6948>

**TACTICAL AND SPECIAL TRAINING OF POLICE OFFICERS
IN THE USE OF IMPROVISED MEANS**

This article highlights the critical issue of enhancing police tactical training concerning the use of improvised tools during duty, especially in the context of martial law. The author emphasizes the importance of tactical proficiency as a core component of a police officer's professional competence.

The article explores the legal grounds for applying improvised tools, specifically the amendments to Article 42 of the Law of Ukraine "On the National Police", which legalize their use in exceptional situations. It analyzes the current state of training programs within the Ministry of Internal Affairs' higher education institutions, noting the lack of instruction on the tactics of using improvised tools.

The need for implementing systematic practical exercises involving the modeling of extreme situations is substantiated, as this approach helps police officers develop stable skills for effective response. Special attention is given to the importance of combining tactical and psychological training to ensure confidence, speed, and decisiveness in actions.

The author proposes a step-by-step algorithm for using improvised tools, which includes assessing the situation, selecting appropriate items, restraining the offender, interacting with colleagues, and adhering to legal boundaries. It is stressed that such a comprehensive approach fosters police readiness for operations in complex conditions, enhances citizen safety, and improves the effectiveness of threat response.

The article suggests developing and implementing special training modules that would cover not only the technical aspects of using improvised tools but also the formation of moral and volitional qualities. It also underscores the necessity of involving experienced instructors and utilizing innovative teaching methods, such as quest-based tasks, simulations, and elements of stress modeling. Particular emphasis is placed on the psychological aspects of training, which are crucial for maintaining self-control and the ability to make quick decisions under threat.

Key words: National Police of Ukraine, means of coercion, improvised means, tactics, tactical and special training, psychological training, situation modeling.